

En introduktion till kristdemokratisk filosofi.

KRISTDEMOKRATISKA STUDENTFÖRBUNDET

Inledning

Alla politiska rörelser bygger på någon form av idégrund. De kan vara olika genomtänkta, olika tydliga och olika medvetna. Men på något sätt speglar de politiska besluten alltid vissa värderingar och vissa grundläggande idéer. De bygger på tankar om hur vi människor är och hur samhället bör fungera.

När vi nu kämpar för att forma det goda samhället, så är det viktigt att vi

är medvetna om på vilken idégrund som vi bygger, och vilka värderingar som vi tar som utgångspunkt. Den här skriften är tänkt att ge en introduktion till den kristdemokratiska idétraditionen.

Kristdemokratin är en ideologisk rörelse som hamnat på skymundan i den svenska ideologiska debatten. Detta trots sitt idéhistoriska djup och trots att kristdemokratin är en stark

internationell rörelse. Förhoppningen är att den här skriften ska ge dig en tydligare bild av den filosofi som utgör själva kärnan i den kristdemokratiska rörelsen. Det kanske kan väcka ett intresse för vidare fördjupning.

Dessutom får du här chansen att ta ställning till om du själv delar denna grundsyn – om du är kristdemokrat.

Det okränkbara människovärdet – grunden för solidaritet

Kärnan i den kristdemokratiska ideologin är den kristna människosynen, alltså den syn på människan som har växt fram och förvaltats i den kristna traditionen. Den allra viktigaste principen i denna människosyn är tanken om människans okränkbara värde. Tanken om att alla människor har ett lika värde och att vi alla, som enskilda personer, har ett unikt värde – ett värde som inte får kränkas.

Inom teologin har människans unika ställning och alla människors lika värde ofta motiverats utifrån Guds existens, där människans värde är tilldelat av Gud. Men det är även möjligt att försvara människovärdet utifrån andra resonemang, som till exempel människans unika förmåga till utvecklat rationellt tänkande. Kring år 500 e.Kr. definierade filosofen Boethius människan som en ”individuell substans av rationell natur”. I denna definition tar han upp just människans rationalitet, men genom att använda begreppet natur understryker han också att värdet inte ligger i den enskildes förmåga till rationellt tänkande. Värdet ligger

i människans natur – att en människa är en människa.

För en kristdemokrat är betoningen av det okränkbara människovärdet inte bara en fin idé, utan det är den främsta drivkraften för det politiska engagemanget. Politikens viktigaste uppgift, och vår viktigaste uppgift, är att skapa ett samhälle där ingen människas värde eller värdighet kränks. En naturlig konsekvens av detta är den kristdemokratiska solidaritetsprincipen; att vi som medmänniskor har ett ansvar att stå på de svagas sida och att stå upp för den lilla människan. Solidaritet i den kristdemokratiska idétraditionen skulle kunna beskrivas som ett globalt syskonskap. Det handlar om ett solidariskt ansvar för alla medmänniskor, inte bara den egna klassen, eller gruppen. Rent idémässigt kan vi se en tydlig koppling till det kristna kärleksbudskapet, uppmaningen att älska sin nästa.

Även rent praktiskt finns det en tydlig historisk tradition. Den svenska kristdemokratiska folk rörelsen grundades till stor del av samma människor, och i samma anda, som de många kristet-ideella hjälporga-

nisationer vi kan se idag. Där finns dels organisationer som arbetar med utslagna människor i Sverige och dels organisationer som arbetar med frivilligt, internationellt hjälparbete. De utgör tillsammans en värdefull del av vårt civila samhälle.

Även i den europeiska kristdemokratin har solidariteten sedan starten varit en viktig grundpelare. Den socialencyklika som påven Leo XIII gav ut 1891 kom att få stor betydelse för framväxandet av den kristdemokratiska rörelsen på kontinenten. I encyklikan lyftes solidariteten fram på ett tydligt sätt. Detta gjordes inte bara ur kyrkans perspektiv och ur den enskildes perspektiv utan även statens ansvar betonades. Där framhölls social rättvisa, samt alla människors rätt till värdighet, rätt till delaktighet i samhället och rätt till det välstånd som det gemensamma arbetet skapar. Men på samma gång tar encyklikan tydligt avstånd från de socialistiska tankarna om klasskamp. Målet är istället samhällsgemenskap. Dessa tankar kring solidaritet utvecklades ytterligare fyra år senare i en ny encyklika från Påven Pius XI.

3 inflytelserika tänkare

Aristoteles (384-322 f.Kr.) var verksam inom flera vetenskapsområden och kom att få stort inflytande på eftervärlden. Genom sina tankar om människans natur kom han att inspirera framtida personalistiska tänkare. Han betonade att människan har en inneboende natur, samt att hon är en social och etisk varelse. Förenas detta med hans tankar kring statskonst, så finns flera av de kristdemokratiska grundprinciperna redan närvarande.

Thomas av Aquino (1224-1275 e.Kr.) var italiensk teolog och filosof och en av skolastikens förgrundsgestalter. Han formade sin politiska filosofi genom att kombinera Aristoteles tankar med den kristna traditionen. I Aquinos skrifter finns grunden för det som vi idag kallar kristdemokratisk filosofi, men det skulle dröja innan tankarna tog formen av en politisk rörelse. En bidragande orsak till att Aquinos idéer senare fick så stort inflytande var att han helgonförklarades år 1323 och att han år 1567 utseddes till allmän kyrkolärare.

Leo XIII (1810-1903 e.Kr.) valdes till Påve år 1878. Snart efter sitt tillträde uttryckte han ett tydligt stöd för Thomas av Aquinos tankar och rekommenderade honom som kyrkans ledstjärna. År 1891 gav han sedan ut den bannbrytande socialencyklikan *Rerum Novarum*. Genom den väckte han kyrkans intresse för sociala problem och mejslade samtidigt ut ett kristligt socialt alternativ till såväl kapitalism som marxism.

En värdeorienterad rörelse

En viktig pelare i den kristdemokratiska idétraditionen är naturrätten; tron på att det finns vissa universella, allmänt giltiga värden. Det handlar om grundläggande positiva värden som liv, hälsa, gemenskap, sanning, kunskap, frihet etcetera.

Precis som människovärdet, kan existensen av dessa allmänt giltiga värden motiveras utifrån en teologisk argumentation, men även i den här frågan finns det en annan möjlig förklaring. Denna förklaring går ut på att dessa värden finns i själva den mänskliga naturen; och eftersom alla samhällen består av människor blir det naturligt att samma värden återfinns i alla samhällen.

Ett erkännande av dessa naturligt goda värden måste självklart få praktiska konsekvenser. För när dessa värden finns får vi människor ett ansvar att bevara, skydda och främja dem. På ett samhällsplan blir detta politikens uppgift, men tron på dessa goda värden för även med sig en upphöjning av etikens roll. För etik handlar ju om hur vi i det praktiska livet kan bli goda människor. Det vill säga hur vi kan leva på ett sätt att

vi inte bryter mot naturrätten, utan främjar vår egen och andras möjlighet att uppleva positiva värden.

Här kan vi även se utgångspunkten till varför det var just under 60-talet, som den kristdemokratiska rörelsen fick fotfäste i Sverige. Den tiden präglades mycket av filosofiska strömningar med anknytning till materialism och värdenihilism; man förnekade allmänt giltiga värden och varken moral eller etik fanns på agendan. Speciell kritik riktades mot dem som hävdade att etiken och de goda värdena hade förvaltats genom religionen, och då i vår del av världen, genom den kristna traditionen. Några för den tiden typiska tänkare var Ingmar Hedenius och makarna Alva och Gunnar Myrdal. I detta samhällsklimat bildades det svenska kristdemokratiska partiet. Det var en motrörelse med målsättningen att föra etiken och de goda värderingarna tillbaka till politiken.

På den internationella planhalvan kan vi lyfta fram den franske filosofen Jacques Maritain (1882 - 1973). Han inspirerades av Aristoteles och Thomas av Aquino och hans arbete

kom att få stor betydelse för den kristdemokratiska rörelsen. När det gäller naturrätten var Maritain till exempel delaktig i framtagandet av FN:s mänskliga rättigheter. Han hävdade att det var praktiskt omöjligt att utgå ifrån filosofiska resonemang vid framtagandet av skrivelsen, eftersom det skulle leda till oändliga diskussioner. Istället föreslog han att man skulle utgå ifrån den minsta gemensamma nämnaren för alla kulturer.

Den naturrättsliga grundsynen är anledningen till att den kristdemokratiska rörelsen kallas för en värdeorienterad rörelse. Rörelsen har nämligen som grundsyfte att forma ett samhälle som skapar förutsättningar för goda värden och goda värderingar. Detta står i kontrast mot intressepartier, som vill främja en viss grupp av människor, till exempel arbetare. Det står även i kontrast mot systempartier där målet är ett samhälle utformat enligt ett visst system, till exempel kommunismens tanke om kollektivt ägande, eller för den del nyliberalismens tanke om att allt ägande skall vara privat.

Kristdemokratin kontra kommunismen

Under 1900-talets blodiga historia har kristdemokraterna väldigt ofta utgjort det främsta motståndet mot totalitära regimer. Det kanske lyskraftigaste exemplet är Lech Walesa, den polske fackföreningsledare, som ledde Solidaritet i omfattande demonstrationer mot enpartistaten och som mer än någon annan personifierar kampen mot kommunismen. Walesas Solidaritet lyckades 1989 efter över tio års kampanj få till stånd fria val i Polen, och stod även som klara segrare när rösterna räknats. Efter valsegern skapade Walesa ett fristående kristdemokratiskt parti, för att tydligare göra skillnad på facklig kamp och politiskt arbete. Även i länder som Rumänien, Tjeckoslovakien och de baltiska staterna gjorde Kristdemokraterna avgörande insatser för att betvinga de styrande kommunisterna, och för att bygga upp landet på nytt. Det är också talande att i de två länder som förkroppsligar kommunismen idag, Kuba och Vitryssland, så är det kristdemokrater som utgör den starkaste oppositionen. Kristdemokraten Oswaldo Payas kamp för en fri folkomröstning på Kuba har belönat honom med EU:s Sacharow-pris, men har också lett till svåra repressalier från Castro-regimen.

Personalismen – människan i behov av gemenskap

Vi har slagit fast att den kristna människosynen är grunden för den kristdemokratiska ideologin och att det okränkbara människovärdet är grunden för denna människosyn. Det är viktiga utgångspunkter, men det finns fler aspekter att ta upp om personalismen, som denna människosyn brukar kallas i politiska sammanhang.

När vi jämför personalismen med den kollektivistiska människosyn som ligger till grund för socialismen får vi en skarp konfliktlinje. Personalismen vänder sig nämligen starkt emot att man sätter kollektivets goda framför de enskilda människornas goda, och att man behandlar enskilda människor främst som delar av ett kollektiv. Här lyfter personalismen istället fram att vi alla är just enskilda människor, att vi alla är unika, och att vi därför inte kan buntas ihop och förses med kollektiva lösningar.

När vi istället jämför personalismen med den individualistiska människosyn som ligger till grund för liberalismen får vi en annan konfliktlinje. Liberalismen fokuserar istället alltför ensidigt på enbart individen, där individens frihet blir det främsta slagordet. Detta fångar inte komplexiteten i den mänskliga naturen och för dessutom med sig en negativ syn på gemenskaper. Familjen kan till ex-

empel, ur en liberal synvinkel, anses begränsa den individuella friheten.

Personalismen tar istället sin utgångspunkt i Aristoteles och Thomas av Aquinos grundläggande insikt att människan är ett socialt djur, eller kanske bättre uttryckt en gemenskapsvarelse. Vi människor är inte enskilda öar på ett stort hav, men vi är inte heller kuggar i ett samhällsmaskineri. Alla människor är unika, samtidigt som det i själva den mänskliga naturen finns ett grundläggande behov av gemenskap. En kristdemokrat inser att vi människor behöver gemenskap med andra för att kunna utvecklas och för att kunna må bra. Därför lyfter kristdemokrater fram de små naturliga gemenskaperna. De utgör inget hot mot den individuella friheten, tvärtom så är de ofta en förutsättning för att en människa ska kunna förverkliga sina drömmar. Det är som Aristoteles skriver i den Nikomakiska etiken: ”Vad som än ger tillvaron en mening för varje människa eller är det mål som hon har valt att leva för, så vill hon hänge sig åt detta i sällskap med sina vänner.”

Det är även genom denna insikt som den kristdemokratiska rörelsens värnande om familjen blir en självklarhet. Familjen är visserligen inte den enda naturliga gemenskapen, men familjen är den viktigaste,

eftersom det är där som barnen växer upp. Det är där som barnen först kan få möta kärlek och omtanke. Det är i familjen som vi människor allra först får lära oss etik, att vi har både personliga rättigheter och ett eget ansvar gentemot våra medmänniskor. Familjen är även den gemenskap som i de flesta fall följer en person under hela livet. I den kan man få uppskattning och stöd oavsett hur jobbigt man har det, eller hur framgångsrik man är.

En viktig aspekt av den personalistiska människosynen är att den ser på människan som en helhet. Vi är inte bara varelser med fysiska behov, utan vi är personer, och som sådana har vi både andliga och själsliga behov. Att som den marxistiskt inspirerade socialismen helt fokusera på människans materiella behov och dessutom se gudstron som ett opium för folket, det är helt tvärt emot denna människosyn. De existentiella frågorna och de själsliga behoven är tvärtom naturliga och snarare ett sundhetstecken. Här är det viktigt att inse politikens begränsning och inse att kyrkor och andra trosorganisationer finns till för att möta de andliga frågorna, på samma sätt som föreningar och andra gemenskaper har en viktig uppgift i att möta människors själsliga behov.

Kristdemokratin i Sverige

Idén till ett Kristdemokratiskt parti i Sverige föddes inom föreningen Kristet Samhällsansvar (KSA). Föreningen hade bildats under 50-talet och syftade till att bekämpa den upplevda moraliska upplösningen och växande kulturradikalismen i Sverige. Denna

identitet som motrörelse och etikens förkämpe följde med när Kristen Demokratisk Samling (KDS) bildades år 1964. Samtidigt ville man lyfta fram förvaltaransvaret, solidariteten och den kristna människosynen. Förhoppningarna för partiet var höga, men det dröjde ända fram till 1985 innan Alf Svensson kom in som ensam riksdagsledamot; detta

Subsidiaritetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen som begrepp etablerades genom påven Pius XI: s socialencyklika från 1931, men grundtankarna kan spåras längre tillbaka i tiden. Grunden fanns redan hos Aristoteles och tankarna bakom principen präglade även Thomas av Aquinos skrifter.

Den filosofiska utgångspunkten för principen är att samhället byggs underifrån. Samhället formas när enskilda människor bildar par, som sedan bildar familjer, som sedan går samman i bygemenskaper. Dessa formar tillsammans en stat, som sedan kanske väljer att ingå i ett större samarbete. Tanken är att alla de övre nivåerna kompletterar de undre nivåerna. Bygemenskapen kan ta ansvar för sådant som inte familjen på ett effektivt sätt själva kan ordna, och staten tar ansvar för sådant som inte byarna eller regionerna kan ordna själva. De övre gemenskaperna finns till för de undre gemenskaper-

nas skull, men de får aldrig ta ifrån en mindre gemenskap ett ansvar som denna på ett effektivt sätt kan sköta själv. Däremot så har den övre nivån ett ansvar att stödja den lägre nivån, så att denna kan fullfölja sitt ansvar. Subsidiarium betyder stöd och från detta kommer principens namn.

I Pius XI encyklika från 1931 står det att läsa: ”precis som det är allvarligt orätt att beröva de enskilda vad de själva kan åstadkomma genom sitt eget initiativ och sin egen handlingskraft och överlämna det åt samhället, så är det också en orättvisa och på samma gång ett stort ont och en allvarlig störning av den rätta ordningen att tillskriva större och högre gemenskaper vad mindre och lägre gemenskaper kan utgöra.”

Principen är ett praktiskt arbetsverktyg för att få rätt makt på rätt plats. Den leder ofta till decentralisering och får kristdemokrater att ta strid för familjens rätt att forma sin

egen vardag, eller för kommunens rätt till självstyre utan utbyggd statlig styrning. Men principen är ingen renodlad närhetsprincip, utan de övre nivåerna har också ett berättigande för att hantera de frågor som behöver ett bredare samarbete. Mot denna bakgrund har det till exempel varit naturligt för de kristdemokratiska partierna i Europa att ställa sig positiva till den Europeiska Unionen. Frågor som gäller handel, internationell brottslighet och miljö kan helt enkelt inte lösas enbart genom en nationell politik.

Subsidiaritetsprincipen har en självklar roll i den kristdemokratiska filosofin. Den blir en naturlig konsekvens av insikten om att alla människor är unika. Eftersom vi alla är unika och olika, så är det inte bara moraliskt fel, utan även misslyckat att ta ifrån människor makten över sina egna liv. Dessutom är det enkelt att i principen se kopplingen till kristdemokratins positiva inställning till de små gemenskaperna och till det civila samhället.

genom ett valtekniskt samarbete med centerpartiet. 1991 kom partiets stora genombrott. Man fick 7,1% och hamnade direkt i regeringsställning. Den kristdemokratiska rörelsen fick ett allt starkare fotfäste under 80- och 90-talet. En viktig orsak till detta var att partiet breddades och en ny identitet växte fram. Man såg sig alltmer som en del av den stora

kristdemokratiska rörelsen i Europa och den ideologiska grunden blev samtidigt tydligare. Som ett led i denna identitetsutveckling bytte partiet 1996 namn till Kristdemokraterna. Efter valet 2006 tog partiet återigen plats i regeringen och bröt därmed ett långvarigt socialdemokratiskt regeringsinnehav.

Kristdemokratin under andra världskriget

När andra världskriget var över var Europa en kontinent i ruiner. Städer var skövlade och i flera länder hade en hel generation unga män så gott som utplånats. De som hade överlevt kriget drabbades av svår fattigdom. I de länder där en demokratisk regim styrde så var det i de flesta fall kristdemokraterna som fick förtroendet att bygga upp nationerna igen. Som exempel kan nämnas Frankrike, Tyskland, Italien, Österrike och Benelux-länderna. Orsaken till att kristdemokratin fick detta ansvar var att människor sökte sig till en ideologi som stod i bjärt kontrast till de totalitära kommunistiska och fascistiska regimerna, där människovärdet och de mänskliga rättigheterna var förbrukningsvaror. Många menade samtidigt att liberalismen hade svikit sina demokratiska principer när de ställde sig passiva inför fascismen och i vissa fall gav den sitt stöd. Kristna grupper var däremot centrala i de underjordiska motståndsrörelser som uppstod i de av nazityskland ockuperade länderna. Det förtroende som grundlades under dessa mörka år förvaltades sedan under 50- och 60-talen när Europa skulle återuppbyggas.

Människan är ofullkomlig

Ofullkomlighetstanken är ett annat intressant begrepp som finns i den kristdemokratiska idétraditionen och som får viktiga konsekvenser på alla politikens områden. Det är en viktig insikt som handlar om att alla människor är ofullkomliga. Det finns inte några perfekta människor, och därför inte heller några perfekta politiska system eller politiska partier.

Vi människor har en fri vilja, och vi kan använda denna frihet till att göra gott, men ibland väljer vi att handla annorlunda – vi gör fel. På grund av detta ställer sig kristdemokrater kritiska till alla former av utopiska ideologier, till drömmen om att man kan skapa det perfekta samhället här på jorden. Till denna grundsyn hör till exempel kommunismen, med dess tanke om proletariats diktatur som sedan övergår i det perfekta samhället, det klasslösa samhället. Även

nazismens kamp för att upprätta det tredje riket utgick från en utopisk framtidsvision. Detta är två ideologier vars historia förskräcker, men samma utopiska tankar finns på den ideologiska scenen idag.

Eftersom ingen människa är fullkomlig, inget parti är fullkomligt och inget politiskt system är fullkomligt, så är det viktigt att vi bygger ett samhälle som upprätthålls av flera positiva krafter. Här kan vi nämna 1600-tals filosofen John Lockes viktiga uppdelning i den verkställande makten, den lagstiftande makten och den dömande makten. Men maktindelningen i ett samhälle får inte stanna där, för det är också viktigt att uppmuntra framväxten av ett starkt civilt samhälle. Våra universitet och deras forskning får till exempel inte bli en del av den politiska makten – de måste få vara fria, starka aka-

demier. Det är även viktigt att inte kväva friheten eller livskraften hos idrottsrörelsen, hos religiösa samfund eller andra fria organisationer och folkrörelser. Dessa rörelser har en viktig roll för att kämpa för allas vårt gemensamma bästa, men deras styrka är också viktig för att balansera den politiska makten.

Ofullkomlighetstanken har också en naturlig roll som brygga mellan frihet och solidaritet. Grunden är att alla enskilda personer bör få bestämma så mycket som möjligt över sina egna liv, men eftersom vi människor är ofullkomliga kan vi även göra misstag. När detta händer är det viktigt att det finns ett skyddsnät som fångar upp dem som faller. Det är även viktigt att vi bygger ett samhälle som tar hänsyn till bristerna hos oss människor, så att ingen ska behöva falla i onödan.

Ansvar att förvalta

Vi ärver inte jorden av våra föräldrar – vi lånar den av våra barn. Det är en känd sentens som illustrerar den viktiga förvaltarskapstanken. Enligt den har vi människor ett ansvar att förvalta våra tillgångar på ett sådant sätt att kommande generationer ska kunna leva i ett samhälle som är i lika bra eller bättre skick än det samhälle vi ser idag.

Detta är en princip som sedan starten har haft en stark ställning i den svenska och hela den nordiska kristdemokratien. Här har principen först och främst tillämpats på miljön, man har betonat vårt ansvar att vårda den jord vi lever på. Vi har visserligen rätt att bruka naturen, men vi får inte förbruka naturens resurser. Det är en insikt som är ständigt aktuell och berör såväl den personliga vardagen som de globala frågorna om hållbar utveckling, kemikalieanvändning och klimatförändringar.

Ett annat viktigt område som förvaltarskapstanken har en tydlig påverkan på är den ekonomiska politiken. Vi har ett ansvar att föra

en ansvarsfull ekonomisk politik. En politik som inte bara leder till ett gott samhälle idag, utan som även skapar goda förutsättningar för framtiden. Själva ordet ekonomi kommer ursprungligen från grekiskans oikonomia, som betyder hushålla eller förvalta. Det handlar alltså om att återupprätta den ursprungliga innebörden av begreppet ekonomi och kämpa för ett samhälle där såväl politiker som medborgare tar ett långsiktigt ansvar. Förvaltarskapstanken för med sig en positiv syn på det personliga ägandet, detta eftersom vi människor är mer benägna att vårda det som tillhör oss själva eller någon i vår närhet. Ett kommunistiskt samhälle med totalt statligt ägande fungerar på motsatt sätt, och förstör därmed själva drivkraften för den enskildes förvaltarskap.

Förvaltarskapstanken kan även kopplas till varje enskild människas förmågor, där vi som personer har ett ansvar att förvalta våra talanger på ett positivt sätt. Dessutom har vi som samhälle ett ansvar att förvalta

vårt kulturarv, det handlar dels om kunskap om vår historia och dels om konkreta saker som gamla byggnader och museiföremål. Men förvaltarskapet kan även anses omfatta positiva traditioner i vår kultur. För att ta ett exempel kan det vara bra för samhället att bevara traditionen med julfirande, detta eftersom det är en viktig tid för många familjer. I förvaltarskapstanken kan man här se en viss närhet till den konservativa traditionen, men det finns även skillnader. Den kristdemokratiska traditionen lägger inte någon tyngd vid tanken om historien som vår främsta läromästare vilket är en grundpelare i den konservativa rörelsen. Och den konservativa traditionen har inte alls på samma sätt lyft fram miljöansvaret som en viktig del av förvaltarskapet.

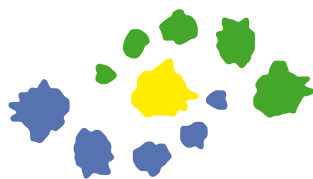
3 Kristdemokratiska statsbyggare

I en lång rad länder har kristdemokraterna fått väljarnas förtroende att bygga upp ett nytt samhälle efter krig och förtryck. Här är tre exempel på kristdemokratiska politiker som tagit detta ansvar.

Robert Schuman, Frankrike, kallas ibland Europas fader. Som fransk utrikesminister tog han år 1950 initiativ till Kol- och Stålnationen, som var grunden till dagens EU. De kristdemokratiska regeringscheferna i Tyskland, Italien och Benelux-länderna stödde Schumans plan för att ena Europa och inom kort var Schuman den förste talmannen i det nybildade Europaparlamentet.

Konrad Adenauer, Tyskland, var förbundskansler från 1949 till 1963. Under de här åren skedde en remarkabel utveckling i Tyskland, från krigsargad diktatur till en stabil demokrati, med en imponerande ekonomisk utveckling.

Aleksandras Stulginskis, Litauen, valdes till president för den nyfödda republiken Litauen 1920. De främsta punkterna på dagordningen var att slå fast Litauens självständighet och att jobba för en positiv ekonomisk utveckling och en marknadsekonomi med ett socialt skyddsnät. Detta arbete var absolut avgörande för de framgångar som följde när Litauen återigen blev självständigt och Kristdemokraterna på nytt tog plats i regeringen 1990.

KRISTDEMOKRATISKA
STUDENTFÖRBUNDET

www.studentmakt.nu

Kristdemokratiska Studentförbundet, Box 2373, 103 18 Stockholm
E-post: info@studentmakt.nu